

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Műtörténelmi felfedezések
Budán*

Forrás:

Pesti Napló

Bp.
(Hely)

1921. 11/1
(Idő)

(Köt. v. füz.) (

Osztályozás

Tárgy

73

Hely

Idő

1921

Személy

Műtörténelmi felfedezések Budán

Ki készítette a miniszterelnöki palota reliefjeit — Érdekes emlékek egy budai temetőben

(Saját tudósítónktól.) Budának, a muzeum-városnak kincseiről emelgették le a fátyolt ma egy tudós-lársaságban. És a fátyol alól érdekes felfedezések csillantak meg, amelyek túl a szakembereken a szélesebb-körü nyilvánosság figyelmét is megragadják. A hegytetőn büszkélkedő miniszterelnöki palotához és egy süppedő budai temetőhöz vezetett el a tudományos buvárlat, s mind a két helyen a budai szobrászat empíre-emlékeinél állított meg. A palotán a közismert, de mégis rosszul ismert reliefekről hallottunk érdekes, új megállapítást, a temetőben pedig egy muzeumba kíváncsozó siremlékről és egy „kökeresztfáról”.

Az Országos Régészeti és Embertani Társulat ülésén számolt be kutatásainak eredményéről Schoen Arnold műtörténész, akinek sikerült megállapítania a miniszterelnöki palota reliefjeinek eredetét. Az 1806-ban épült, egykori gróf Sándor-palota három utcára néző empire-stílusú reliefjéről eddig a hittek, hogy mintegy husz évvel későbbben illesztették a falba, a készítőjének pedig *Ferenczyt* tartották. Schoen megállapította, hogy a reliefeket gróf Sándor Móric, a híres lovas születésű emlékére az építéssel egyidejűleg készítette apja, gróf Sándor Vince. A *Roessler-féle Elsevir*-kiadású pest-budai kalendáriumában már 1809-ben

megjelent a homlokzat képe a reliefekkel együtt, ami a legvilágosabb bizonyíték. A helikoni ünnepet ábrázoló relief jobb sarkában pedig felfedezhető a művész neve is: A. vagy H. *Kirchmayer*. A keresztnevet jelző betű el van törve, s nem állapítható meg pontosan. A műtörténelem csak *Kirchmayer* József szobrászt ismer és tud egy Rochersingben élő *Kirchmayer*-családról, amelynek több tagja szobrász és festő volt. A budai feljegyzések szerint a palota épülése idején az egyedüli budai szobrász „*Bildhauer Kirchmayer*” volt, de a keresztneve sehol sem található. Bizonyos, hogy ő a művésze a miniszterelnöki palota reliefjeinek, s a további kutatások talán még pontosabb adatokat nyújtanak róla.

A másik színhely a buda-ujlaki temető, amely a sokat szerepelt *Schmidt* butorgyáros híres kastélya közelében húzódik meg egy domboldalon. Az 1780-ban megnyitott temetőben rendkívül sok szobrászati érdekesség van. Ezek közül különösen figyelemreméltó a *Thími-siremlék*, amelyet a Budán hirtelen meghalt *Thími József* lemergi borkereskedőnek állított az özvegye. A siremlék magas pillér, amelynek tetején hamvveder van, mellette szomorú női alak áll: az özvegy kőbe faragott mása. Valamikor egy másik, guggoló női alak egészítette ki a csoportozatot: az elhunyt leányának alakja, de ezt vandál kezek elhordták. A siremléket *Wittwer Hermann* készítette, aki eddig ismeretlen név a művészeti történelemben. Feltétlenül bécsi szobrász volt és a tiroli *Wittwer* művészcsaládból származhatott. Műve, az empire-stílusú siremlék, amely Budán uttörő műve a szelíd, polgári romantikának a kegyetlenül zord barokk-stílus után. A női alak nem

astlegorikus, hanem teljes portré, s mint ilyen, elődje és példája a temető sok hasonló emlékművének. A siremlék mögött áll egy *vörösmárvány-feszület*, egydarab-ból faragva a Megváltó alakjával. Virtuoz munka, zárt művészi kőkompozíció, amelyet *Held Frigyes* budai szobrásszal készítettett *Thími József* bánatos özvegye. A mű átmenet a barokkból a klasszicizmusba.

Miként a siremléket, ezt is 1811-ben faragták s mind a kettőnek helye a főváros muzeumában lenne. Már régen méltó környezetben kellene állaniok, mert a temetőben a teljes pusztulás vár rájuk. A szomorú közelmult favágói ezt a temetőt sem kímélték és a siremlékeket is súlyosan megrongálták. A kereszt a *Megváltó mellkasa táján el van törve*, úgy hogy egy vihar könnyen ledöntheti. A *Thími-siremlék leányalakját is ledöntötték és elhurcolták*, pedig egy régi képen még látható az érdekes szobor. Valaha a temető is pompás, idilli hely volt. A néhai *Ofner Zeitung*-ból olvasható, hogy a közönség oda rándult ki vasárnaponként.

A tudományossága mellett is hangulatosan szép előadást megelőzően *Halováts Gyula* főbányatanácsos a nagyszegényvidéki erődtemplomokról értekezett. A XIII. és XVII. századok között épült templomok specialitások, amelyeken az akcis felett elhelyezett kórus fölé egy-kéteemeletes erődítményszerűen kiképzett falat alkalmaztak lövésekkel és szűrok kiöntésre alkalmas nyílásokkal a törökök elleni védekezésre. Egész Európában csak ezen a vidéken vannak ilyen templomok, amelyek — és ez volt az értékes előadás záróakkordja — nagyon messze estek tőlünk, török helyeit román kézbe.